

Orkiestra to nie korporacja

Dziś orkiestry szukają dyrygentów gościnnych, żeby zdobywać z nimi nowe doświadczenia – mówi ukraińsko-polski dyrygent **Yaroslav Shemet** przed debiutem w Operze Narodowej.

JACEK MARCZYŃSKI

Dwudziestoparoletni dyrygent przygotowujący premierę na narodowej scenie to ewenement. Poprzedni zdarzył się prawie pół wieku temu. Teraz jest pan, i to nie debiutant, ale dyrektor artystyczny Filharmonii Śląskiej i Opery Bałtyckiej.

Rzeczywiście można tak powiedzieć.

Co zadecydowało o tak szybkim wejściu do życia muzycznego?

Henryk Czyż mówił, że decydują o tym cztery warunki. Pierwszy – trzeba być dobrze przygotowanym, gdy zadzwoni telefon z propozycją. A trzy kolejne to szczęście, szczęście i szczęście. Gdyby Bruno Walter nie zachorował, nie wiadomo, kiedy objawiłby się Leonard Bernstein. A jeśli chodzi o mnie, po prostu nie pamiętam życia bez muzyki. Zostałem w nie wrzucony, gdy nie miałem jeszcze czterech lat. Od zawsze towarzyszył mi instrument, śpiew, potem orkiestry. Bardzo wcześnie zacząłem dyrygować. Pierwsze zajęcia z dyrygentury miałem jako 11-latek w szkole talentów przy konserwatorium w Charkowie, gdzie uczyłem się w klasie dyrygentury chóralnej, a ponadto jako pianista i w klasie kompozycji.

Pierwsza orkiestra pojawiła się, gdy...

...miałem 13 lat. Od tego momentu był nieprzerwany kontakt z zespołami. Od nich najwięcej się uczyłem, co tłumaczę dziś moim studentom w Akademii Muzycznej w Gdańsku. Na zajęciach w uczelni, pracując przy fortepianie, możemy ustalić podstawy techniki dyrygenckiej, ale poznanie, po co jest dyrygent, jak powinno wyglądać prowadzenie próby, komunikacja z muzykami, mądre wykorzystanie czasu, planowanie – tę wiedzę zdobywa się w kontakcie z zespołami. Dzięki temu umiejętność dopasowania się do konkretnej orkiestry dziś przychodzi mi znacznie łatwiej. A to przyspiesza osiągnięcie zamierzonego rezultatu.

Trzeba szukać możliwości, by to zdobyć?

Nic samo nie przyjdzie. Pierwszy zespół założyłem z kolegami. Podczas pierwszej próby staraliśmy się zagrać symfonię Mozarta. Potem staliśmy się oficjalnie szkolnym zespołem, ale musieliśmy o to zawalczyć. Gdy rozpocząłem studia w Poznaniu, miałem 17 lat i już na pierwszym roku stworzyłem zespół. Występowaliśmy, specjalizując się zwłaszcza w muzyce współczesnej. Ale początek trzeba sobie wywalczyć.

A dlaczego postanowił pan studiować w Poznaniu?

Gdy kończyłem szkołę w Charkowie, wiedziałem, że w Ukrainie młody, dobrze zapowiadający się dyrygent musi mieć ze 40 lat, żeby prowadzić samodzielne projekty. Szukałem więc dla siebie miejsca w Polsce, w Niemczech, i to uczelnia w Poznaniu przekonała mnie, by w niej zostać.

Jest boom na młodych dyrygentów. Uważa pan, że jesteście lepiej przygotowani od poprzedników, czy też świat szuka ciągle nowych twarzy?

Trudne pytanie. Oczywiście pewne trendy odgrywają rolę, jeśli chodzi o młodych dyrygentów czy dyrygentki. Ale dyrygent to taki zawód, w którym im ma się większą praktykę, tym jest łatwiej, a więc ważne, kiedy zaczyna się dyrygować, zbiera się doświadczenie, opanowuje repertuar. A poza tym dziś orkiestry szukają dyrygentów gościnnych, żeby zdobywać z nimi nowe doświadczenia. I warto pamiętać, że obecnie, aby zostać szefem jakiejś instytucji, trzeba zdobyć głosy muzyków z orkiestr.

Z panem też tak było?

Oczywiście. Na Śląsku otrzymałem prawie stu procentowe poparcie orkiestry po zagranju z nią pięciu koncertów z różnym repertuarem, od Mozarta do utworów współczesnych. W Operze Bałtyckiej zostałem wybrany w ankietach przeprowadzonych wśród wszystkich zespołów. **Teraz**

Yaroslav Shemet ma 28 lat i kieruje dwoma ważnymi instytucjami w Polsce, a teraz przygotowuje „Cosi fan tutte” Mozarta w Operze Narodowej w Warszawie. Premiera w najbliższy w piątek

w Operze Narodowej przyszedł pan do orkiestry z ogromną tradycją. Jak pan starał się ją do siebie przekonać?

Tu nikt nie musi nikogo przekonywać. Podchodzę z szacunkiem do ich tradycji i muszę być kompetentny. Jeśli mamy wspólny cel, a muzycy widzą, nie ma problemów ze współpracą.

Dyrygent musi mówić: my?

Zawsze tak robię. Jestem częścią zespołu, dyrygent nie brzmi, to muzycy grają. Czasy tyranii się skończyły, nawet w wielkich korporacjach, Ktoś,

Od zawsze towarzyszył mi instrument, śpiew, potem orkiestry. Bardzo wcześnie zacząłem dyrygować

kto sto na ich czele, musi być liderem, który wszystkich pociągnie za sobą.

Orkiestra jest jak korporacja?

Absolutnie nie. Orkiestra jest jak człowiek. To organizm na tyle jednolity ze swoim charakterem, nawykami,

stylem i sposobem pracy, że dyrygent musi to wszystko wyczuć w ciągu niemal pierwszych minut pracy.

Szybko dogadał się pan z orkiestrą Opery Narodowej?

O to trzeba by zapytać muzyków. Jestem pewien, że nie marnujemy czasu, i myślę, że udało nam się znaleźć wspólny język, który pozwala na efektywną pracę nad niełatwą materią „Cosi fan tutte”.

W swojej pracy dyrygenckiej porusza się pan w bardzo różnych obszarach muzycznych. Jakie miejsce w pana życiu zajmuje Mozart?

Jedno z podstawowych. Zresztą dla każdego zespołu jego muzyka jest podstawą do ćwiczeń artykulacji i uporządkowania względem innych grup. W utworach Mozarta wychodzi każda niedoskonałość, zwłaszcza właśnie w „Cosi fan tutte”. Powrót do Mozarta jest też powrotem do dobrej zabawy, a moim zdaniem ta opera najlepiej odwzorowuje jego charakter.

Ale jest bardzo trudna do wystawienia w dzisiejszych czasach, bo jest operą niesłuchania finezyjną.

To prawda, ale i pełną kolorów w wyrażaniu emocji.

To nie jest też opera o śpiewaniu solo, bo choć ma kilka słynnych arii, opiera się na interakcjach między postaciami. Mozart nieprawdopodobnie operuje dynamiką w scenach zalotów, a szczegółowa praca, by odwzorować ją jak najdokładniej, będzie podstawą finezyjności, jaką chcemy pokazać. Jest w tym wszystkim też ogromna praca reżysera i muszę powiedzieć, że wspaniale układa się współpraca z Wojciechem Farugą.

To ważne, bo od strony czysto teatralnej „Cosi fan tutte” jest typową XVII-wieczną przebieranką komediową. Trzeba dobrego reżysera, by wydobyl z niej ponadczasową sferę uczuć ludzkich.

Myślę, że adrenalina uczuciowa pokazana w tej operze do dziś się nie zmieniła. Akcja naszego spektaklu została przeniesiona w rok 1969 do Stanów i lat wojny w Wietnamie, by przybliżyć podstawę zdarzeń. Chodzi też to, co dla mnie i dla reżysera najważniejsze – o trafienie w przedstawione w tej operze emocje. W muzyce wszystko zaś będzie oparte na energicznych impulsach, mam nadzieję, że sprawdzą się one w tak dużej przestrzeni tego teatru. /©